

Ръководство за провеждане на лабораторно упражнение

Дисциплина:
Цифрова схемотехника

Тема на упражнението:

Изследване на тригери и регистри

с анимирани схеми, създадени с компютърната програма за моделиране и анализ на електронни схеми PROTEUS VSM Professional Demonstration

1.Цел на упражнението.

Запознаване на студентите с

- с възможностите на компютърната програма за моделиране и анализ на електронни схеми **PROTEUS VSM Professional Demonstration** и
- с основните функции на няколко вида тригери и схемите за тяхното реализиране.

2. Измервателна постановка.

За провеждане на упражнението се използва персонален компютър с инсталирана програма **Proteus 5.2 Demonstration**.

3. Задачи за изпълнение.

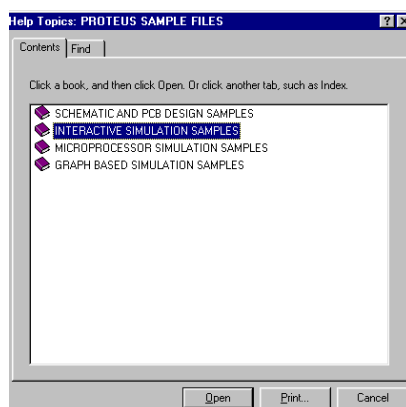
3.1. Запознаване с възможностите на компютърната програма за моделиране и анализ на електронни схеми PROTEUS VSM Professional Demonstration. (Прочети Приложение 6.1.).

Стартиране на програмата:

Start > Programs > Proteus 5.2 Demonstration > SampleDesigns>

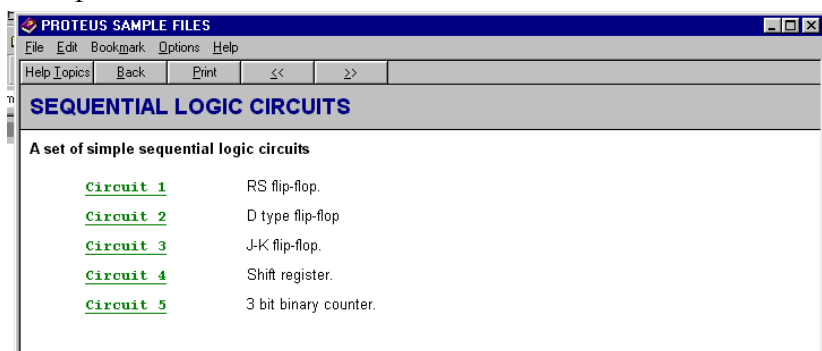
От прозореца, показан на фиг.1, се избира:

INTERACTIVE SIMULATION SAMPLES > Educational Animated Circuits > Sequential Logic Circuits

фиг.1.

Зарежда се готов проект за симулация на 5 електронни схеми. Прозорецът е като показания на фиг.2.

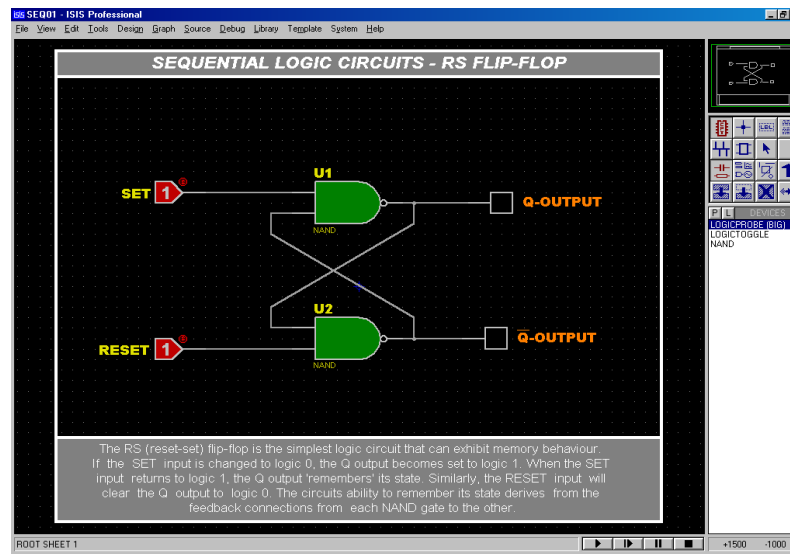
фиг.2.

3.2. Изследване на RS тригер, реализиран с 2 логически елемента 2И-НЕ

- От менюто, показано на фиг.2 се избира:

Circuit 1 RS flip-flop.

Появява се прозореца, показан на фиг.3.

фиг.3.

Както повечето Windows приложения, той включва ивица с бутони и линия с менюта. Освен централния голям прозорец на проекта, който може и да се редактира, има още 3 по-малки прозореца в дясно – изглед, обекти и елементи. В долния десен ъгъл е реда за състоянието (фиг.4.). С бутоните му **старт**, **единична стъпка**, **пауза** и **стоп** се осъществява анимираната симулация на схемата.

фиг.4.

Докато симулацията работи, могат да се превключват ключовите елементи от схемата и да се наблюдава протичането на различни електрически процеси.

- Да се обърне внимание на това, че състоянието на изходите се променя след въздействие на някой от входовете, а след това може да се промени само след въздействие на другия вход. Активното логическо ниво за превключване на тригерната клетка е 0 (ниско ниво, L ниво). Не е възможно да се активират едновременно и двата входа (забранена комбинация за входните сигнали).
- Да се снемат таблицата на истинност за работата на тригера в следния вид:

Входове		Изходи	
S	R	Q	Q
0	0		
0	1		
1	0		
1	1		

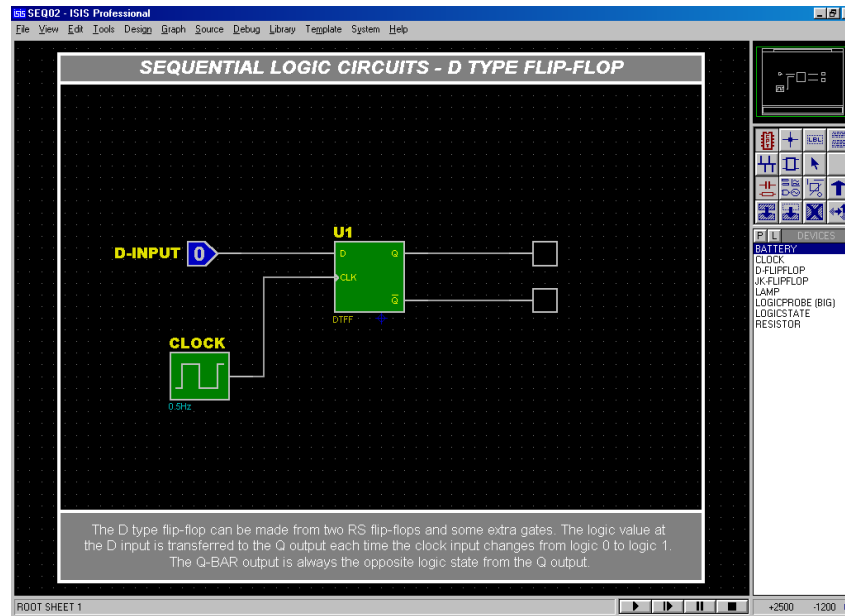
- Да се начертаят времедиаграмите на входните и изходни сигнали.

3.3. Изследване на D тригер.

- От менюто, показано на фиг.2 се избира:

Circuit 2 D type flip-flop

Появява се прозореца, показан на фиг.5.

фиг.5.

- Да се обърне внимание на това, че сигналът от информационния вход D променя състоянието на изходите след въздействие на тактовия импулс, по време на преминаването на тактовия импулс от ниско във високо ниво (преден фронт).
- Да се снеме таблицата на истинност за работата на тригера в следния вид:

D	Q_{n+1}	Q_{n+1}
0		
1		

В колоната **D** са дадени логическите нива на сигналите непосредствено преди превключването на тригера (преди подаване импулс на тактовия вход), а в колоната Q_{n+1} и Q_{n+1} да се попълнят логическите нива на изходите след превключването

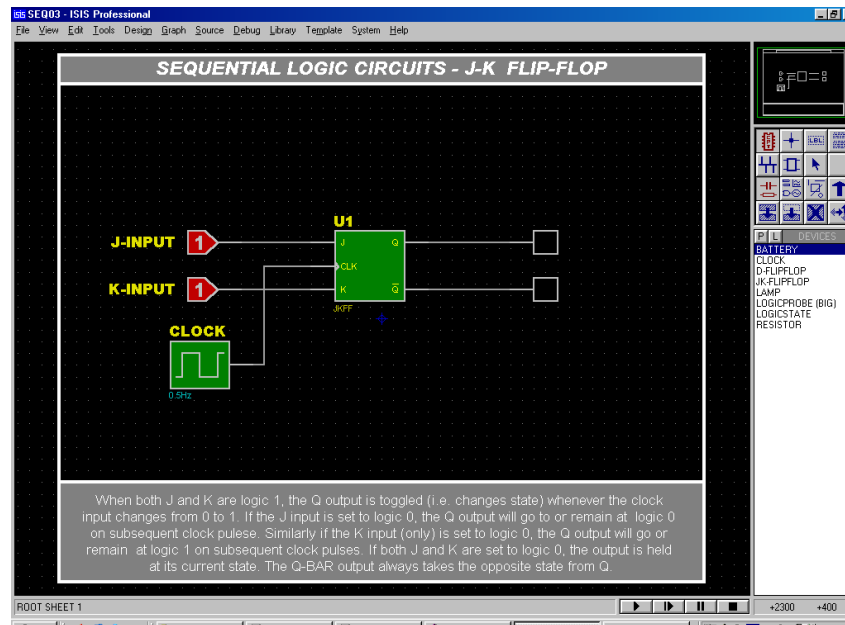
- Да се начертаят времедиаграмите на входните и изходни сигнали.

3.4. Изследване на JK тригер.

- От менюто, показано на фиг.2 се избира:

Circuit 3 J-K flip-flop.

Появява се прозореца, показан на фиг.6.

фиг.6.

- Да се обърне внимание на състоянието на изходите на тригера при различна комбинация на сигналите на информационните входове **J** и **K** преди и след въздействието на тактовия импулс.
- Да се снемат таблицата на истинност за работата на тригера в следния вид:

ВХОДОВЕ		ИЗХОД
J	K	Q_{n+1}
0	0	
0	1	
1	0	
1	1	

В колоната **входове** са дадени логическите нива на сигналите **J** и **K** непосредствено преди превключването на тригера (преди подаване импулс на тактовия вход, в момента t_n), а в колоната **изход** Q_{n+1} да се попълнят логическите нива на изхода **Q** след превключването (в момента t_{n+1}).

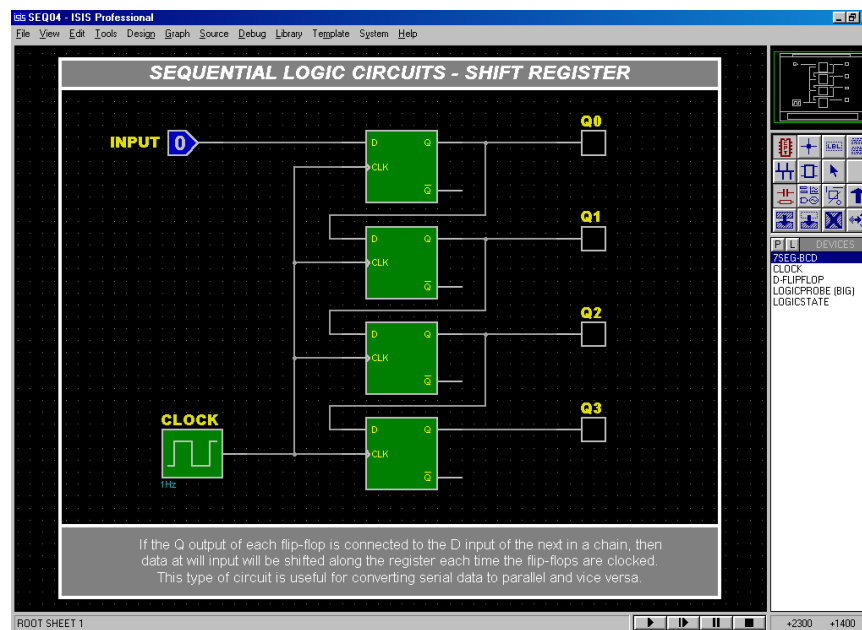
- Да се начертаят времедиаграмите на входните и изходни сигнали.

3.4. Изследване на преместващ регистър.

- От менюто, показано на фиг.2 се избира:

Circuit 4 Shift register.

Появява се прозореца, показан на фиг.7.

фиг.7.

4 разрядният преместващ регистър е реализиран от 4 D тригера, свързани последователно. Изхода Q на всеки тригер е свързан с D входа на следващия. Да се симулира работата на схемата и да се наблюдава състоянието на изходите на тригерите преди и след въздействието на тактовия импулс.

- Да се опише работата на регистъра в следната таблица:

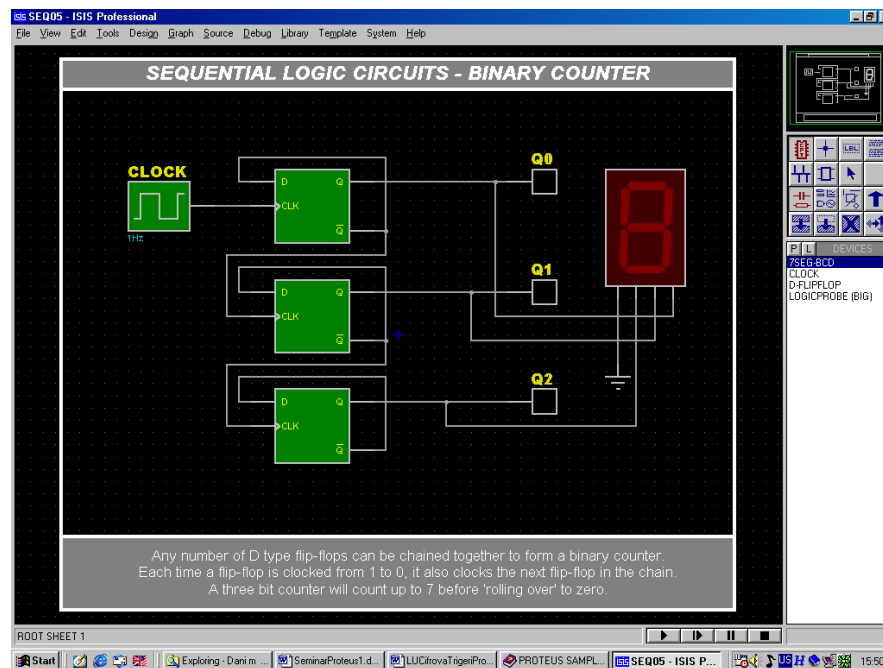
Входове		Изходи			
Тактов импулс	D	Q ₃	Q ₂	Q ₁	Q ₀
1	1				
2	0				
3	0				
4	0				
5	0				
6	1				
7	0				
8	0				
9	0				
10	1				
11	0				

3.4. Изследване на 3 разряден двоичен брояч.

- От менюто, показано на фиг.2 се избира:

Circuit 5 3 bit binary counter.

Появява се прозореца, показан на фиг.8.

фиг.8.

4 разрядният двоичен брояч е реализиран от 3 последователно свързани броячни тригери, реализирани с D тригера. Да се симулира работата на схемата и да се наблюдава състоянието на тригерите и цифровия индикатор преди и след въздействието на тактовия импулс.

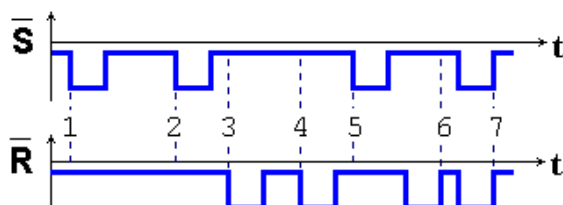
- Да се опише работата на брояча в следната таблица:
- Да се начертаят времедиаграмите на сигналите на тактовия вход и изходите.

Пореден импулс	Двоични изходи			Десетично число
	Q_2	Q_1	Q_0	
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				

4. Въпроси за самостоятелна работа въщи.

4.1. Посочете верния отговор!

Показани са ви времедиаграмите на входните сигнали на един R-S тригер. В момента "3" схемата е в режим :

а) установяване в състояние $Q=0$;

б) установяване в състояние $Q=1$;

в) запазване на старото състояние ;

г) неопределено състояние .

4.2. Добавете към горните времедиаграми сигналите на изходите Q и $\bar{Q}$.

5. Съдържание на протокола.

Резултатите от изпълнението на т.3 и т.4.

6. Приложения

6.1. Компютърна програма за моделиране и анализ на електронни схеми **PROTEUS VSM Professional Demonstration** –общо описание на програмата.

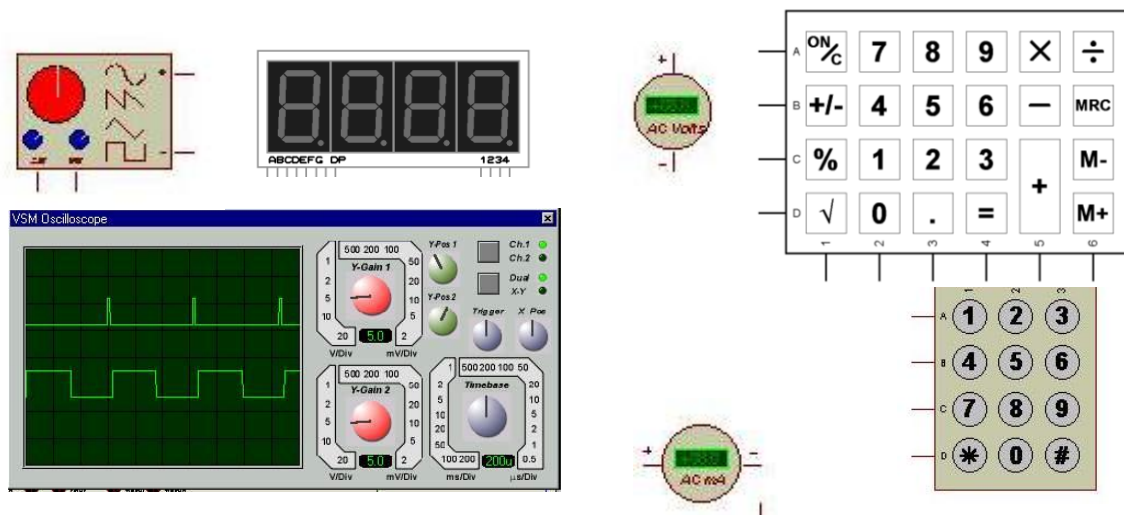
6.2. Теоретична постановка. – Последователностни логически схеми. Тригери. Преместващи регистри. Броячи.

Приложение 6.1

Компютърна програма за моделиране и анализ на електронни схеми **PROTEUS VSM Professional Demonstration**.

Програмният продукт Proteus на фирмата Labcenter Electronics е професионално ориентирана среда за разработка на електронни проекти, обхващащ всички технологични етапи - изчертаване на принципната електрическа схема, временен и честотен анализ на схемата и проектиране на печатната платка. Програмата е предназначена основно за автоматизирано проектиране на електронни системи с микроконтролери. Тя предоставя възможност за разработка и настройка на програмното осигуряване без да е необходим физически модел на системата. Симулира се работата на цялата система - микропроцесора и периферните устройства.

Пакетът за изчертаване на схемно решение и за симулация на електронната схема (ISIS) работи с библиотеки от графични означения, образи и модели за над 4000 от обичайните електронни елементи като резистори, кондензатори, транзистори, интегрални схеми и други. Освен тях програмата използва и други анимирани интерактивни виртуални обекти като функционален генератор, волтметър и амперметър, осцилоскоп, логически анализатор, клавиатури и превключватели, които онагледяват действието на системата и предоставят възможност за диалог с потребителя. На фиг.1 е показано как изглеждат някои от тези обекти.

фиг.1

При натискане например на определено копче на функционалния генератор може да се промени честотата на входния Изследване на тригери с програмата PROTEUS VSM Professional Demonstration 9/10
Ръководство за лабораторно упражнение

сигнал и веднага да се види върху екрана на осцилоскопа промяната на изходните сигнали на изследваната схема.

Програмата предоставя екранна графика – диаграмите се включват директно в проекта като всички други обекти. Възможно е задаване на графично основани анализи – преходен, честотен, шумов, изкривявания, АС и DC разбивки и Фурие трансформации. Напълно е съвместима със SPICE моделите на електронните елементи, които могат да се открият в Интернет. Създадени са модели за симулиране работата на едночиповите микроконтролери PIC, 8051 и HC11 и на периферни модули като универсална матрична клавиатура, LED и LCD дисплей, виртуален RS232 терминал. Предоставени са инструменти за създаване на собствени модели.

Пакетът за чертане и симулации няма ограничение по отношение на големината на принципната електрическа схема /броя на изводите на схемата/ и големината на програмата. Това, както и скоростта на симулациите, зависи по скоро от мощността на компютъра, с който се работи.

Пакетът за проектиране на печатната платка(ARES), ползва данните, създадени при изчертаване на принципната схема и позволява проекта да придобие физически образ. Достъпен е в 5 нива, предлагащи различни възможности на конструктора. С него може да се проектира 16 слойна печатна платка при 10 nm разрешаваща способност и пълен физически и електрически контрол на проводящите шини, завъртане на компонентите и чертане на шините под всякакъв ъгъл. Библиотеката на този модул съдържа над 6000 обекта. Възможно е автоматично и ръчно подреждане на елементите и автоматично и ръчно изчертаване на шините.

Програмата предлага и няколко "филми", с които се демонстрират възможностите и - чертане на схема, анализ и чертане на печатна платка. Тези "филми", с продължителност 5-10 минути, не илюстрират всяка характеристика на програмата, но дават идея какво и как може да се направи с нея.

Достъпни са и много примерни проекти, чието разглеждане е изключително полезно за усвояване на симулативния подход.

Демонстрационната версия има ограничения по отношение на библиотеките и възможността за ползването на примерните проекти. Но цялата помощна информация е достъпна за задълбочено запознаване със системата, може и да се разпечатва. За повече информация са посочени електронен адрес и Интернет страница на авторите на програмата: Email: info@labcenter.co.uk, Web: <http://www.labcenter.co.uk>.